

การพัฒนาคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

The Development of a Manual for Enhancing O-Net Achievement based on Tuthiyapaphanikhasutta of School under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3

¹ชาญวิทย์ พิตยาภรณ์, ²พระครูสุเมธปริยัติคุณ, ³ปรีชา สามัคคี

¹Chanwit Pittayaporn, ²Phrakhrusumatpariyattikhun, ³Pricha Samakkhi

¹⁻³สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

¹⁻³Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus

¹Corresponding author, e-mail: pittayaporn.ramm@gmail.com

Received: April 11, 2026; Revised: April 27, 2026; Accepted: May 01, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) (2) พัฒนาคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร และ (3) นำเสนอและประเมินคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร งานวิจัยนี้เป็น การวิจัยผสมวิธี (mixed methods research) ดำเนินการเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จากผู้บริหาร สถานศึกษาและครูหัวหน้ากลุ่มงานบริหารวิชาการ จำนวน 44 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลข้อมูล ผลเชิงปริมาณ ระยะที่ 2 การพัฒนาคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และระยะที่ 3 การนำเสนอและประเมินคู่มือ การยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินคู่มือ โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสังเคราะห์ผลการประเมินเชิงคุณภาพ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของคู่มือ

ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครอบคลุมกระบวนการบริหารทั้งด้านการวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนา โดยเฉพาะด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (2) คู่มือที่พัฒนาขึ้นมีโครงสร้างชัดเจน เป็นระบบ และสามารถบูรณาการหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร ได้แก่

จักขุมา วิรุโ และนิสสัยสัมปนโน เข้ากับกระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพ PDCA ได้อย่างมีเอกภาพ ส่งผลให้เกิดกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงมิติด้านวิชาการกับมิติด้านคุณธรรม และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเชิงปฏิบัติในการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ได้อย่างเป็นรูปธรรม และ (3) ผลการประเมินคู่มือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า คู่มือมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก และสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา โดยเฉพาะในการเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการที่เน้นการใช้ข้อมูลเป็นฐาน การมีส่วนร่วมของบุคลากร และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET); หลักทศิยปาปณิกสูตร; คู่มือ; การบริหารการศึกษา; วงจรคุณภาพ PDCA

Abstract

This research aimed to: (1) investigate the current conditions of enhancing students' achievement in the Ordinary National Educational Test (O-NET); (2) develop a manual for improving O-NET achievement based on the principles of *Tuthiyapaphanikhasutta principles* and (3) present and evaluate the developed manual. This study employed a mixed-methods research design conducted in three phases. Phase 1 examined the current conditions of O-NET achievement improvement in schools under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3. Data were collected using questionnaires administered to 44 school administrators and heads of academic affairs, and analyzed using quantitative data analysis techniques. Phase 2 involved the development of the manual through in-depth interviews with five experts, and the data were analyzed using content analysis. Phase 3 focused on the presentation and evaluation of the manual using an evaluation form through focus group discussions with seven experts. The qualitative data were analyzed to synthesize findings in terms of suitability, feasibility, and utility of manual.

The findings revealed that: (1) the overall conditions of O-NET achievement enhancement were at a high level, encompassing all stages of the PDCA (Plan–Do–Check–Act) quality management cycle, with planning receiving the highest mean score, indicating a strong emphasis on data-driven management practices; (2) the developed manual demonstrated a clear and systematic structure, effectively integrating the *Tuthiyapaphanikhasutta principles* namely *Cakkhuma* (insightful understanding), *Vidhuro* (diligence), and *Nissayasampanno* (integrity and accountability) with the PDCA cycle, resulting in a coherent integrative framework that bridges academic rigor and ethical dimensions, and can be practically implemented in academic management and instructional practices to enhance O-NET performance; and (3) the evaluation results indicated that the manual was rated at a high level in terms of suitability, feasibility, and usefulness, and was applicable in real school contexts, particularly in fostering data-driven management systems, participatory practices among educational personnel, and continuous improvement processes.

Keywords: O-NET Achievement Improvement; Tuthiyapaphanikhasutta principles; Manual; Educational Administration; PDCA

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำคัญ เช่น การคิด วิเคราะห์ การสื่อสาร และการแก้ปัญหา ควบคู่กับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญของคุณภาพการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) เป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับประเทศ โดยสะท้อนถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน คุณภาพการจัดการเรียนการสอน และประสิทธิภาพของระบบการศึกษาโดยรวม (ริตา บุรชาติ และคณะ, 2565: 45-60) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการใช้หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศ แต่ผลการทดสอบกลับมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำด้านการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ในช่วงปีการศึกษา 2564 ถึง 2566 ยังมีบางโรงเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงปัญหาเชิงระบบ ทั้งในด้านการวางแผน การดำเนินงาน การใช้ข้อมูลสารสนเทศ และการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3, 2567)

จากปัญหาดังกล่าว แนวคิดการบริหารคุณภาพตามวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) จึงเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากเป็นกระบวนการบริหารเชิงระบบที่เน้นการวางแผนอย่างมีข้อมูล การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การตรวจสอบผล และการปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นวงจร อย่างไรก็ตาม การนำ PDCA ไปใช้ในทางปฏิบัติยังขาดกรอบแนวคิดเชิงคุณธรรมที่ช่วยกำกับการตัดสินใจและการดำเนินงานให้มีความยั่งยืน

หลักทศิยาปานิยมสุตร ซึ่งประกอบด้วยจักขุม (การมีวิสัยทัศน์) วิรุโ (ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติ) และนิสสัยสัมปโน (มนุษยสัมพันธ์และความซื่อสัตย์) เป็นหลักพุทธธรรมที่สามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาได้อย่างเหมาะสม โดยช่วยเสริมมิติด้านปัญญา ทักษะ และจริยธรรมในการบริหารจัดการศึกษา (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) การบูรณาการหลักดังกล่าวเข้ากับกระบวนการ PDCA จึงมีศักยภาพในการพัฒนาระบบการบริหารที่มีทั้งประสิทธิภาพและคุณธรรมควบคู่กัน

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาสภาพการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) พัฒนาคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทศิยาปานิยมสุตร และประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของคู่มือดังกล่าว โดยกำหนดพื้นที่วิจัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้างานบริหารวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ กระบวนการบริหารเพื่อยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ด้วยหลักทศิยาปานิยมสุตร ตามวงจรคุณภาพ PDCA รวมถึงขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่างและระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ ผลการวิจัยคาดว่าจะก่อให้เกิดองค์ความรู้เชิงบูรณาการที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพื้นฐาน (O-NET) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3
2. เพื่อพัฒนาคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปานิสูตรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3
3. เพื่อนำเสนอและประเมินคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปานิสูตรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมวิธี (Mixed Methods Research) (Tashakkori & Teddlie, 1998) โดยมีการออกแบบการวิจัยในลักษณะเชิงลำดับขั้น (Sequential Design) แบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่สามารถอธิบายและยืนยันผลการวิจัยได้อย่างครอบคลุมและลุ่มลึก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพื้นฐาน (O-NET) ของสถานศึกษาสังกัด สพป.นศ.3 (การวิจัยเชิงปริมาณ)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานบริหารวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จำนวน 432 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 44 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในการบริหารและขับเคลื่อนงานวิชาการของสถานศึกษา และมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยแบ่ง แบบสอบถาม ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับเพศ อายุ วิทยฐานะ และประสบการณ์ในการสอน เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการยกระดับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพื้นฐาน (O-NET) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ด้านละ 5 ข้อคำถาม รวมจำนวน 20 ข้อคำถาม ได้แก่ การวางแผนการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพื้นฐาน (O-NET) การดำเนินการตามแผนการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพื้นฐาน (O-NET) การตรวจสอบการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพื้นฐาน (O-NET) และการปรับปรุงพัฒนาการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพื้นฐาน (O-NET)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับสภาพการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิพื้นฐาน (O-NET)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 2 การพัฒนาคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร (การวิจัยเชิงคุณภาพ)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (Guest, Bunce, and Johnson, 2006: 59-82) โดยกำหนดเกณฑ์ ได้แก่ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษา การวัดและประเมินผล หรือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีประสบการณ์ในระดับ นโยบายหรือระดับปฏิบัติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิดการบริหารคุณภาพตามวงจร PDCA หลักทฤษฎีปาปนิคสูตร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล โดยบันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึก และบันทึกเสียง (ภายใต้ความยินยอมของผู้ให้ข้อมูล)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล การตีความ และการสังเคราะห์สาระสำคัญ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคู่มือ

ระยะที่ 3 การนำเสนอและประเมินคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร (การวิจัยเชิงคุณภาพ)

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (Guest, Bunce, and Johnson, 2006: 59-82) ประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ซึ่งมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และแบบประเมินคู่มือ ซึ่งครอบคลุมด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ (Yarbrough et al., 2011)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกัน แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคู่มือ

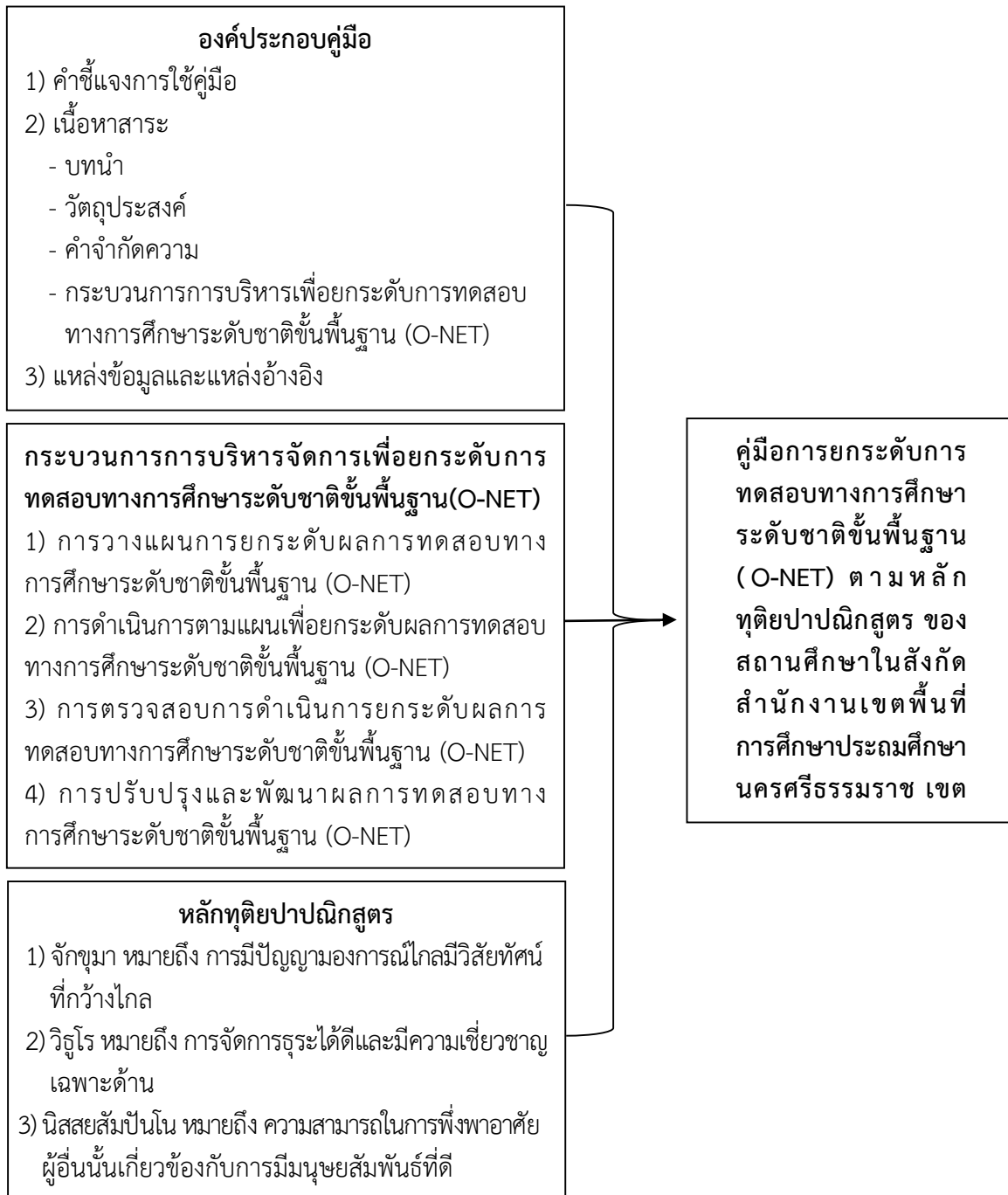
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในระยะนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงธีม (Thematic Analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูล สังเคราะห์ประเด็นสำคัญ และอธิบายข้อค้นพบอย่างเป็นระบบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสมวิธี (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยนำหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546) ประกอบด้วย จักขุมา วิฐุโร และนิสสัยสัมปันโน ใช้เป็นกรอบในการพัฒนาคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียน (O-NET) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ประการแรก ผลการศึกษาศาพการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (Mean=4.07, S.D.=1.03) ครอบคลุมทั้งด้านการวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนา ซึ่งสะท้อนถึงการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารคุณภาพอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (Mean=4.12, S.D.=1.00) แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดทิศทางการพัฒนา อย่างไรก็ตาม ในบางประเด็นยังพบข้อจำกัดด้านความต่อเนื่องของการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงอย่างเป็นรูปธรรม

ประการที่สอง ผลการพัฒนาคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร พบว่า คู่มือที่พัฒนาขึ้นมีโครงสร้างและองค์ประกอบที่ชัดเจน ครอบคลุมทั้งส่วนของบทนำ วัตถุประสงค์ คำจำกัดความ กระบวนการดำเนินงานตามวงจร PDCA และแนวทางการประเมินผล โดยมีการบูรณาการหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ได้แก่ จักขุมา วิธูโร และ นิสสยสัมปันโน เข้ากับกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงมิติด้านวิชาการกับมิติด้านคุณธรรม สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานวิชาการและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ประการที่สาม ผลการประเมินคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า คู่มือมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นพ้องว่าคู่มือสามารถนำไปใช้ได้จริง ในบริบทของสถานศึกษา เนื่องจากมีความสอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารงานวิชาการ และสามารถบูรณาการเข้ากับภารกิจงานประจำของครูและผู้บริหารได้โดยไม่เพิ่มภาระงานที่ซ้ำซ้อน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการใช้ข้อมูลเป็นฐาน (Data-driven) การมีส่วนร่วมของบุคลากร และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามวงจรคุณภาพ

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่าการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับแนวคิดการบริหารคุณภาพ ช่วยเสริมสร้างมิติด้านจริยธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ส่งผลให้การยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) มิได้มุ่งเน้นเพียงผลลัพธ์เชิงคะแนน แต่ครอบคลุมถึงการพัฒนาระบบการเรียนรู้และคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

โดยสรุป การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร เป็นนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานได้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาไทยในปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

ประการแรก ผลการศึกษาศภาพการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครอบคลุมทั้งด้านการวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีการดำเนินงานตามวงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านการวางแผนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงถึงการให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารคุณภาพ (Deming, 1986) ที่เน้นการวางแผนบนฐานข้อมูลจริง และสอดคล้องกับแนวคิดการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) ที่ชี้ว่าการตัดสินใจเชิงนโยบายควรตั้งอยู่บนข้อมูลที่ตรวจสอบได้ อย่างไรก็ตาม แม้ผลการดำเนินงานจะอยู่ในระดับมาก แต่ยังพบว่าการเชื่อมโยงข้อมูลไปสู่การพัฒนาผู้เรียนรายบุคคลยังไม่ชัดเจนในบางสถานศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดในการนำข้อมูลไปใช้เชิงลึก อันเป็นประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม

ประการที่สอง ผลการพัฒนาคู่มือการยกระดับผลการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร พบว่า คู่มือมีโครงสร้างชัดเจน เป็นระบบ และสามารถบูรณาการหลักจักษุม่า วิธวิธี และนิสยสัมพันธ์ เข้ากับวงจรคุณภาพ PDCA ได้อย่างมีเอกภาพ ส่งผลให้เกิดกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงมิติด้านวิชาการกับมิติด้านคุณธรรมอย่างสมดุล ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาที่เน้นการออกแบบเครื่องมือให้สามารถใช้ได้จริงในบริบทของผู้ใช้ (Fullan, 2001) และสอดคล้องกับแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Senge, 1990) ที่เน้นการใช้ข้อมูล การเรียนรู้ร่วมกัน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในมุมมองของผู้วิจัย การบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการบริหารคุณภาพถือเป็นจุดเด่นสำคัญ เนื่องจากช่วยเสริมสร้างกรอบจริยธรรมในการใช้ข้อมูลและการตัดสินใจ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในบริบทการประเมินผลทางการศึกษา

ประการที่สาม ผลการประเมินคู่มือการยกระดับผลการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า คู่มือมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านการเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการที่เน้นการใช้ข้อมูลเป็นฐาน การมีส่วนร่วมของบุคลากร และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินนวัตกรรมที่เน้นมิติของความเหมาะสม (appropriateness) ความเป็นไปได้ (feasibility) และประโยชน์ใช้สอย (utility) (Yarbrough et al., 2011) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญของคุณภาพเครื่องมือทางการศึกษา ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น การเพิ่มตัวอย่าง Best Practices การพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูล และการปรับรูปแบบเป็นดิจิทัล สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการพัฒนาคู่มือในเชิงปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น

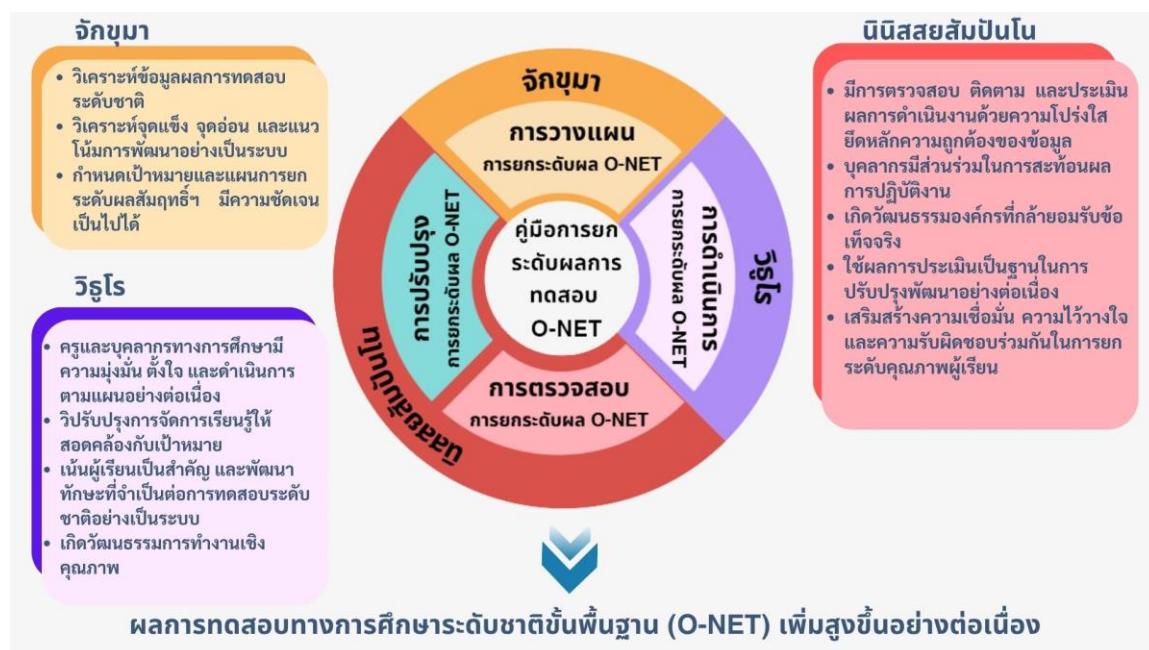
นอกจากนี้ การที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้การยอมรับคู่มือในระดับมาก ยังสะท้อนถึงความสอดคล้องขององค์ประกอบภายในคู่มือกับหลักการบริหารการศึกษาและแนวโน้มการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน โดยเฉพาะแนวคิดการใช้ข้อมูลเป็นฐาน (Data-driven Management) และการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนในระยะยาว

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการเชิงระบบที่บูรณาการทั้งข้อมูลเชิงประจักษ์ กระบวนการบริหารคุณภาพ และหลักคุณธรรมเข้าด้วยกัน การพัฒนาคู่มือที่มีลักษณะดังกล่าวจึงไม่เพียงเป็นเครื่องมือเชิงวิชาการ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความยั่งยืนในระยะยาว

องค์ความรู้ที่ได้

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ที่ใช้ในการบริหารในรูปแบบคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) โดยบูรณาการหลักทฤษฎีปาปนิสูตรที่สอดคล้องการวงจรคุณภาพ PDCA ดังแสดงในแผนภาพ

ภาพที่ 2 คู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET)

ตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตร

จากภาพแสดงองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งมีคำอธิบายดังนี้

P – Plan (จกขุม) หมายถึง การวางแผนการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ย้อนหลังอย่างรอบด้าน เพื่อระบุจุดแข็ง จุดอ่อน และกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างชัดเจนและเป็นไปได

D – Do (วิรู) หมายถึง การดำเนินงานตามแผนการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) อย่างมีความมุ่งมั่น ต่อเนื่อง และเป็นระบบ โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาทักษะที่จำเป็น และการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร

C – Check (นิสสยสัมปโน) หมายถึง การตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินการการยกระดับ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) อย่างโปร่งใส โดยใช้ข้อมูลที่ต้อง และหลากหลาย เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานตามสภาพจริง

A – Act (นิสสยสัมปโน) หมายถึง การนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1 สถานศึกษาควรนำคู่มือการยกระดับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ไปใช้เป็นกรอบในการบริหารจัดการเชิงระบบ โดยบูรณาการวงจรคุณภาพ PDCA ควบคู่กับ หลักทศตียาปณิกสูตร เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

1.2 ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานตามคู่มือมีเอกภาพและลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน

1.3 สถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Data-driven) เป็นฐานในการวางแผน การตัดสินใจ และการติดตามผล เพื่อเพิ่มความแม่นยำและประสิทธิภาพในการพัฒนาผลการทดสอบ

1.4 ควรพัฒนาเครื่องมือการเก็บข้อมูลและระบบติดตามผลให้มีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้ สามารถเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างช่วงเวลาและนำไปใช้ในการปรับปรุงได้อย่างเป็นระบบ

1.5 ควรเพิ่มเติมตัวอย่างแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในคู่มือ เพื่อช่วยให้ครู และผู้บริหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทจริงได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.6 ควรพัฒนาคู่มือให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล เพื่อเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึง การใช้งาน และการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย

1.7 ควรกำหนดแนวทางการติดตามผลในระยะยาวอย่างเป็นระบบ เพื่อประเมินความ ต่อเนื่องและความยั่งยืนของการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.8 ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเกิดขึ้นอย่างรอบด้าน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลลัพธ์จากการนำคู่มือไปใช้จริงในระยะยาว เพื่อประเมินประสิทธิผล และความยั่งยืนของการดำเนินงาน

2.2 ควรวิจัยและพัฒนาคู่มือในรูปแบบดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการใช้งานและการบริหารจัดการข้อมูล

2.3 ควรศึกษาปัจจัยความสำเร็จและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำคู่มือไปใช้ในบริบทสถานศึกษา ที่แตกต่างกัน

2.4 ควรขยายการวิจัยไปยังพื้นที่หรือระดับการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อยืนยันความเหมาะสม และความสามารถในการประยุกต์ใช้ของคู่มือในบริบทอื่น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *นโยบายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ:

กระทรวงศึกษาธิการ.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงและขยายความ)*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ริตา บุรชาติ และคณะ. (2565). การวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. *วารสารการศึกษาไทย*, 19(2): 45-60.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. (2567). *รายงานผลการดำเนินงานทางการศึกษา*. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Deming, W.E. (1986). *Out of the Crisis*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Fullan, M. (2001). *The New Meaning of Educational Change*. New York: Teachers College Press.
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How many interviews are enough?. *Field Methods*, 18(1): 59-82.
- Senge, P.M. (1990). *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization*. New York: Doubleday.
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (1998). *Mixed Methodology: Combining Qualitative and Quantitative Approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Yarbrough, D.B., Shulha, L.M., Hopson, R.K., & Caruthers, F.A. (2011). *The Program Evaluation Standards: A Guide for Evaluators and Evaluation Users*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

